

Järva maakonnas Järva vallas Vetepere külas Tammsaare-Lõuna kinnistu eraldisel 19 harvendusraie ja eraldistel 1, 8 ja 14 aegjärgse raie keskkonnamõju hindamise algatamata jätmine

1. OTSUSTUS

Lähtudes 05.05.2025 ja 08.05.2025 esitatud metsateatistest, võttes aluseks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 3 lõike 1 punkt 2, § 6 lõike 2 punkt 22 ja lõige 4, § 9 lõige 1, § 11 lõiked 2 ja 8¹, metsaseaduse (MS) § 41 lõige 8¹, Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu” § 1 lõige 1 ja § 15 punkt 8 ning keskkonnaministri 16.08.2017 määruse nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded”, otsustab Keskkonnaamet:

1.1 Jätta algatamata Tammsaare-Lõuna kinnistu (registriosa nr 158236, katastritunnus 12901:003:0165 ja 12901:003:0164) eraldisel 19 harvendusraie ja eraldistel 1, 8 ja 14 aegjärgse raie keskkonnamõju hindamine (KMH).

1.2 Täiendavad keskkonnameetmed lisaks õigusaktidest tulenevatele nõuetele ei ole vajalikud.

1.3 Keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

Keskkonnamõju eelhindamise otsus avalikustatakse 14 päeva jooksul otsuse tegemisest väljaandes Ametlikud Teadaanded (AT).

2. ASJAOLUD JA ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1 Eesti Maavara OÜ volitatud esindaja Randy Soosaar esitas 05.05.2025 ja 08.05.2025 Keskkonnaametile metsateatised, millega kavandatakse Tammsaare-Lõuna kinnistu eraldisel 19 harvendusraiet 0,72 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 21 tm, eraldisel 1 aegjärgset raie 0,42 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 35 tm, eraldisel 8 aegjärgset raie 0,27 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 27 m ja eraldisel 14 aegjärgset raie 0,79 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 62 tm. Metsateatised on registreeritud metsaressursi arvestuse riiklikus registris (metsaregister) vastavalt nr-te 50001129288, 50001127213, 50001127215 ja 50001127209 all.

Kavandatavad raiealad eraldistel 1, 8, 14 ja 19 asuvad Natura 2000 võrgustikku kuuluvatel Kõrvemaa looduslal ja Kõrvemaa linnualal ning siseriiklikult kaitse alla võetud Kõrvemaa maastikukaitseala Kõrvemaa piiranguvööndis, kus kehtib looduskaitse seaduses (LKS) sätestatud kaitsekord Vabariigi Valitsuse 17.03.2023 määruse nr 32 „Kõrvemaa maastikukaitseala kaitse-eeskiri” (edaspidi Kõrvemaa kaitse-eeskiri) erisustega.

2.2 Keskkonnaamet annab KMH eelhindangu selle kohta, kas kavandatav tegevus on olulise keskkonnamõjuga või mitte ning otsustab KMH algatamise või algatamata jätmise üle (KeHJS § 3 lõike 1 punkt 2, § 6 lõike 2 punkt 22, § 6¹ lõige 3, § 7 punkt 4, § 9 lõige 1, § 11 lõiked 2 ja 4, MS § 41 lõige 8¹ ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu”

§ 1 lõige 1 ja § 15 punkt 8). KMH vajalikkuse üle otsustamisel lähtutakse KMH eelhinnangust (KeHJS § 6 lõige 2 punkt 22, § 11 lõige 2³). Eelhinnang lisatakse KMH algatamise või algatamata jätmise otsusele (KeHJS § 6 lõige 2 punkt 22, § 11 lõige 4). Keskkonnaamet lähtus otsuse tegemisel KeHJS § 11 lõikes 2 sätestatud tähtajast.

3. EELHINNANG

Keskkonnaamet annab KMH eelhinnangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust (KeHJS § 6¹ lõige 3). Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lõike 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded”.

3.1 Kavandatav tegevus

3.1.1 Tegevuse iseloom ja maht

Tammsaare-Lõuna kinnistu eraldisel 19 kavandatakse harvendusraiet 0,72 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga 21 tm.

Harvendusraie on hooldusraie (MS § 28 lõige 4 punkt 2). Harvendusraie eesmärgiks on metsa tiheduse ja koosseisu reguleerimine ning lähitulevikus väljalangevate puude puidu kasutamine (MS § 28 lõige 7 punkt 2). Pärast harvendusraiet ei tohi puistu esimese rinde rinnaspindala olla väiksem metsa majandamise eeskirja¹ lisas 1 märgitust (MS § 31 lõige 2, metsa majandamise eeskirja § 6 lõige 4).

Tammsaare-Lõuna kinnistu eraldistel 1 (0,42 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga 35 tm), 8 (0,27 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga 27 tm) ja 14 (0,79 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga 62 tm) kavandatakse aegjärgset raiet.

Uuendusraiet (sh turberaie, mille hulka kuulub ka aegjärgne raie) tehakse, et võimaldada metsa uuendamist või uuenemist (MS § 28 lõige 6). Aegjärgse raie eesmärgiks on metsa järk-järguline uuendamine. Aegjärgse raie korral raiutakse uuendamisele kuuluvas metsas puid hajali üle raielangi kahe või enama raiejärguna (MS § 30 lõige 2). LKS § 14 lõige 6 sätestab, et kaitstaval loodusobjektidel tuleb valik- ja turberaie tegemisel arvestada sama seaduse lisas sätestatud tingimustega, kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti. LKS lisa „Valik- ja turberaie tingimused kaitstava loodusobjekti ning ranna ja kalda piiranguvööndis” p 2 kohaselt ei tohi 45–64-protsendilise algtäiusega puistu I rinde täiust aegjärgse raie esimese järguga viia madalamale kui 30%. Tammsaare-Lõuna kinnistu eraldistel 1, 8 ja 14 kasvavate puistute I rinde täiused on kehtivate (registreeritud 29.04.2025) metsa inventeerimisandmete kohaselt vastavalt 59%, 63% ja 51%. Seega, antud juhul kavandatavate raietega ei tohi puistu I rinde täiust viia alla 30%. Tegemist on aegjärgsete raiete esimeste raiejärgudega.

3.1.2 Tegevuse seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

Tammsaare-Lõuna kinnistu asub Järva maakonnas Järva vallas. Kavandatud raiealad jäävad alale, kus kehtib Albu Vallavolikogu 26.11.2015 otsusega nr 48 kehtestatud Albu valla üldplaneering (üldplaneeringu kehtestamise ajal asus kinnistu Albu vallas)², millega alale raiepiiranguid ei ole sätestatud.

¹ Keskkonnaministri 27.12.2006 nr 88 määrus nr 88 „Metsa majandamise eeskiri”.

² <https://jarvavald.ee/uldplaneering>

3.1.3 Ressursside, sealhulgas loodusvarade, nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik, kasutamine

Kavandatava tegevuse eesmärk on võimaldada taastuvate loodusressursside (puit) kasutust. Kavandatud raie käigus taastumatuid loodusressursse kasutusse ei võeta. Metsatööl metsakaitse (veerežiim, ökosüsteem, pinnas) tagamine on reguleeritud metsa majandamise eeskirja §-s 19 sätestatuga.

3.1.4 Tegevuse energiakasutus

Energiakasutus raietööl on masinate kütuse tarbimine.

3.1.5 Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Nõuetele vastava tehnika kasutamisel ei kaasne raietööl saasteainete heidet pinnasesse, vette või välisõhku. Valguse, kiirguse ja lõhnareostust tegevusega teadaolevalt ei kaasne, samuti ei põhjusta tööde läbiviimine norme ületavat vibratsiooni või müra.

3.1.6 Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Raie töödega ei kaasne jäätmete teket. Metsamajandusjääke ehk raidmeid ei käsitleta jäätmetena.

3.1.7 Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Raie töödel on keskkonnamõju põhjustavate avariide esinemine ebatõenäoline, raie töid teostatakse tehnilistele nõuetele vastavate masinatega.

3.1.8 Tegevuse seisukoht asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide ohust, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide ohust teaduslike andmete alusel

Raie töödega ei kaasne suurõnnetuste või katastroofide tekke ohtu.

3.2 Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

3.2.1 Olemasolevad ja planeeritavad maakasutused ning seal toimuvad või planeeritavad tegevused

Tammsaare-Lõuna kinnistu sihtotstarve on 100% maatulundusmaa, kinnistu asub hajaasustuspiirkonnas.

Tammsaare-Lõuna kinnistul on kavandatud ka teisi raieid, neist eraldisel 8 kavandatava raie 30 m mõjualas³ eraldisel 17 kavandatakse aegjärgset raie (0,16 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga 15 tm) ning eraldisel 19 kavandatava raie vahetus läheduses kavandatakse eraldistel 7 ja 16 harvendusraie (kokku 0,72 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga kokku 30 tm).

Raie tegega maakasutust ei muudeta, metsamaa kõlvik säilib ja ala jääb jätkuvalt kasutusse metsamaana.

3.2.2 Alal esinevad loodusvarad, sealhulgas maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime

³ Runnel, K. 2021. RMK rakendusuuring „Kaitstavate metsafragmentide eesmärgipärasuse suurendamine”.
https://media.rmk.ee/files/Rakendusuuring_Metsafragmentid_lopparuanne_R1.pdf

Raiealal ei esine taastumatuid loodusvarasid. Raiealad jäävad madal soo (eraldis 1), jänese kapsa (eraldis 8 ja 14) ja angervaksa (eraldis 19) kasvukohatüüpi. Eraldistel kasvavad keskealise (eraldis 19) ja küpse metsa (eraldistel 1, 8 ja 14) arenguklassi kuuluvad kase (eraldis 1 ja 8), kuuse (eraldis 14) ja männi (eraldis 19) enamusega puistud.

3.2.3 Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõearsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasutusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Kavandatavast raietest otseselt mõjutatud piirkond on ala, kus raie läbi viiakse. Raiega piirnevatel aladel võib esineda ajutisi häiringuid, mis ei mõjuta keskkonna vastupanuvõimet. Raiet kavandatakse metsamaastikus, ala ei paikne veekogude rannal või kaldal ega märgalal ning alal ei ole erilist tähelepanu vajavaid pinnavorme.

Eraldistel 1, 14 ja 19 kavandatavate raiealade 30 m mõjualasse jäävad alad, kus on Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel registreeritud loodusdirektiivi⁴ I lisas nimetatud elupaigatüübi siirdesoo ja rabametsad (91D0*) tunnustele vastav metsaala (edaspidi ka metsaelupaik).

Eraldisel 14 kavandatud raie 30 m mõjualas on EELIS-e andmetel registreeritud II kategooria⁵ kaitsealuse linnuliigi metsise (*Tetrao urogallus*) elupaik (registrikood KLO9134356).

Metsis on Euroopa suurim kanaline. Isaslind on üldjoontes must, tiivanukil on valge laik, metsisekana on pruunikirju. Metsise elupaigaks on vanad marjarohked loodusmetsad, sagedamini raba- ja nõmmemännikud.

Eraldisel 1 kavandatud raie 30 m mõjualas on EELIS-e andmetel registreeritud II kategooria kaitsealuse taimeliigi ainulehine soovalk (*Malaxis monophyllos*) leiukoht (registrikood KLO9308769).

Eraldisel 19 kavandatud raieala jääb osaliselt (0,12 ha ulatuses) ning eraldistel 8 ja 14 kavandatud raiealade 30 m mõjualas on EELIS-e andmetel registreeritud III kategooria kaitsealuste⁶ linnuliikide tedre (*Lyrurus tetrix*) ja hoburästa (*Turdus viscivorus*) elupaik (registrikoodid vastavalt KLO9119849 ja KLO9120095).

Teder on keskmise suurusega kanaline. Isaslind on must, valge tiiva- ja sabaalusega ning silmade kohal punased sulgedeta alad, tedre kana on pruunikirju. Tedred eelistavad elupaigaks soid ja nende servakooslusi.

Eraldistel 1 ja 19 kavandatavate raiete 30 m mõjualasse jäävad III kategooria kaitsealuse samblaliigi Wulfi turbasammal (*Sphagnum wulfianum*) leiukohad (registrikoodid KLO9403385 ja KLO9403386).

Kavandatavad raiealad eraldistel 1, 8, 14 ja 19 jäävad Kõrvemaa maastikukaitseala Kõrvemaa piiranguvööndisse ning Kõrvemaa looduslale ja Kõrvemaa linnualale. Kõrvemaa maastikukaitseala Kõrvemaa piiranguvööndi kaitse-eesmärk on maastikuilme, sealhulgas asustusstruktuuri, pinnavormide, magevee elupaikade, poollooduslike koosluste ja elustiku

⁴ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:01992L0043-20070101&from=EN>

⁵ II kaitsekategooria liigid on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 20.05.2004 määrusega nr 195 „I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu”.

⁶ III kategooria kaitsealused liigid on nimetatud keskkonnaministri 19.05.2004 määruses nr 51 „III kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine”.

mitmekesisuse säilitamine ning kaitsealuste liikide kaitse (Kõrvemaa kaitse-eeskirja § 14). Piiranguvööndis lubatud, vajalikud ja keelatud tegevused (sh tingimused metsa majandamisele) on sätestatud Kõrvemaa kaitse-eeskirja §-des 15, 16 ja 17.

Kavandatav raieala eraldisel 1 ning kavandatavad raiealad eraldistel 8, 14 ja 19 jäävad osaliselt (vastavalt 0,23 ha, 0,42 ha ja 0,33 ha ulatuses) kinnismälestiste Anton Hansen-Tammsaare sünnikoha, Tammsaare-Lõuna talu, elamu, talu aida, meeaia ja lauda kaitsevööndisse (mälestiste registri nr vastavalt 8404995, 8406121, 8403667, 8401187 ja 8406122). Kinnismälestiste kaitsevööndid kattuvad.

Kavandatava tegevuse maa-ala piires puuduvad teadaolevalt sellised alad, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada.

3.2.4 Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

Tervisemõjud saavad tekkida lähtuvalt mõjuallikast järgmistes valdkondades: müra, vibratsiooni ja välisõhu saastega kaasnevad tervisemõjud, joogivee kvaliteet ja kättesaadavus. Metsakasutusõiguse kitsendused, mis on seatud avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja piiramata või tähistamata erametsa kasutamiseks, on sätestatud MS §-s 35. Kavandatud raietöödega selliseid mõjusid ei kaasne.

3.3 Hinnang keskkonnamõju olulisusele (mõju suurus, ulatus ja tõenäoliselt mõjutatava elanikkonna suurus, mõju avaldumise tõenäosus ja aeg, mõju tugevus, laad, kestus, sagedus, pöördumus ja piiriülesus)

Alljärgnevalt on toodud kavandatava raie keskkonnamõju olulisuse hinnang koos põhjenduste ja selgitustega.

Kavandatava raie mõju keskkonnaelementidele:

Vesi - raiealal ei asu veekogusid, seega veekogusid ei mõjutata.

Välisõhk ja kliima - kavandatavatel raietel ei ole olulist mõju välisõhule ja kliimale, üksikud raied eraldi ei takista kliimaeesmärkide saavutamist.

Maastik ja looduslik mitmekesisus - raied on kavandatud vastavalt kehtivatele õigusaktidele. Kõrvemaa kaitse-eeskirja järgi on piiranguvööndis keelatud puhtpuistute kujundamine ning puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja (Kõrvemaa kaitse-eeskirja § 3 kohaselt Keskkonnaamet) võib puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt lubada juhul, kui pinnas seda võimaldab (Kõrvemaa kaitse-eeskirja § 17 lõige 2). Raietegevusel ei ole negatiivset mõju, kui puhtpuistuid ei kujundata ja kui puidu kokku- ja väljavedu tehakse külmunud pinnaselt või kaitseala valitseja nõusolekul külmumata pinnasega juhul, kui pinnas seda võimaldab.

Kõrvemaa kaitse-eeskirja § 15 kohaselt on piiranguvööndis lubatud turberaielangi suurus kuni kaks hektarit. Kavandatavad turberaielangid ei ületa kaitse-eeskirjaga sätestatud maksimaalset turbelaialangi pindala.

Raiete tulemusena ei teki lagedat ala. Aegjärksete raiete korral ei viida puistute esimese rinde täiust alla 30%. Tegemist on aegjärksete raiete esimese järguga, puistute I rinne säilib. Puistu I rinde rinnaspindala alammäär pärast harvendusraiet on sätestatud metsa majandamise eeskirja lisas 1. Lagedaid alasid ei teki ja raied ei mõjuta eelduslikult oluliselt maastikuilmet ega looduslikku mitmekesisust.

Elanikkonnale, inimese tervisele, heaolule ja varale, kultuuripärandile ja kaitstavatele loodusobjektidele ning nende omavahelistele seostele - kavandatav raie neid elemente oluliselt

ei mõjuta. Raied on kavandatud väikeste eraldi asetsevate lankidena kokku 2,2 hektaril hinnangulise raiemahuga kokku 145 tm (kinnistu teistel eraldistel kavandatud raietega kokku 3,08 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga kokku 190 tm). Raietööde tegemisel ei suurene oluliselt ümbruskonna liiklusköormus. Raietööde mõju on lokaalne, elanikkonda ei mõjuta.

Raie teostamisel avalduvad võimalikud mõjud eelkõige tööde tegemise ajal. Kavandatav raie on ühekordse lühiajalise mõjuga tegevus, kestusega umbes kuni üks kuu. Kavandatava tegevusega ei kaasne piiriülest mõju.

3.3.1 Mõju Natura 2000 võrgustiku alale

3.3.1.1 Natura 2000 ala kaitse-eesmärgid ja nende kirjeldused

Raie on kavandatud Kõrvemaa looduslal ja Kõrvemaa linnualal. Alade kaitse-eesmärgid on loetletud Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” (edaspidi korraldus nr 615) lisa 1 punkti 1 alapunktis 20 ja punkti 2 alapunktis 158.

Eelhinnangu tulemusel selgub, kas tegevusega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alade kaitse-eesmärgile. Käesoleval juhul ei ole tegevus otseselt vajalik Kõrvemaa loodusala ja Kõrvemaa linnuala kaitse-eesmärkide saavutamiseks.

Loodusdirektiivi artikkel 6 lõige 1 kohustab liikmesriike kehtestama erikaitsealade suhtes meetmed, mis vastavad aladel esinevate metsaelupaikade ökoloogilistele vajadustele. Sama direktiivi artikkel 6 lõige 2 kohustab vältima elupaikade halvenemist ja oluliste liikide häirimist. Euroopa Komisjoni Natura 2000 alade kaitsekorralduse juhendi⁷ järgi tuleb elupaikade halvenemisena käsitleda olukorda, kui väheneb elupaigatüübi pindala sellel alal või kui halvenevad elupaiga kaitsestaatus pikaajaliseks säilimiseks vajalikud funktsioonid ja struktuur võrreldes nende esialgse (Natura võrgustiku liitumise hetke) või taastatud seisundiga. LKS § 69 kohaselt korraldatakse Natura 2000 alade kaitset siseriiklike kaitstavate loodusobjektide kaudu, ehk eespoolviidatud erinõuded tuleb tagada, rakendades nende alade kaitsekorda. Seal hulgas tuleb neid arvesse võtta metsateatiste menetlemisel.

Metsaelupaikade seisund ei ole loodusdirektiivi rakendamise aruande⁸ järgi valdavas osas soodne. See viitab sellele, et metsaelupaikade pindala ja või seisund on võrreldes esialgse seisundiga vähenenud. Seega, vältimaks elupaikade seisundi jätkuvat halvenemist, tuleb tagada, et ühegi hetkel teadaoleva elupaiga pindala ja seisund selleks moodustatud erikaitsealadel ei väheneks.

3.3.1.2 Kavandatava tegevuse mõju prognoosimine Natura 2000 alale

Harvendusraie ja aegjärksete raiete esimese järgu tegemisel säilib puistute esimene rinne (ei teki lagedat ala). Raiete käigus raiutakse puid hajusalt üle pinna, muutes puistut hajusalt hõredamaks, vana metsa osakaal piirkonnas ei lange, ei toimu piiranguvööndi metsade vanuselise struktuuri nihkumist nooremate metsade suunas. Puistu säilib, seega metsamaastik ei killustu ning maastikuilme ei muutu ning olulist kumulatiivset mõju ei ole.

⁷Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätet (2019/C 33/01)lk 21-22.)
[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125\(07\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125(07)&from=EN)

⁸ Loodusdirektiivi rakendamise aruanne. Allikas:

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=ee/eu/art17/envxtxasa/EE_habitats_reports-20190725-083848.xml&conv=589&source=remote

Eraldisel 14 kavandatud raie 30 m mõjualasse jääb Kõrvemaa linnuala kaitse-eesmärgiks oleva kaitsealuse linnuliigi metsise elupaik. Metsise pikaajaliseks kaitse eesmärgiks on stabiilse või kasvava populatsiooni saavutamine (1500–2400 metsisekukke) ja vähemalt 400 mänguasurkonna säilimine. Metsise ja tema elupaikade kaitse on tagatud siseriiklike õigusaktidega. Liigi elupaigaks piiritletakse pesitsemiseks sobiv ja seda ümbritsev häirimistundlik metsaala ning väljaspool elupaika teostataval raiel seega olulist mõju liigile ei ole.

Eraldistel 8 ja 14 kavandatud raiete 30 m mõjualasse ning eraldisel 19 kavandatud raialale jääb Kõrvemaa linnuala kaitse-eesmärgiks oleva kaitsealuse linnuliigi tedre elupaik. Teostades eraldisel 19 kaitsealuse linnuliigi elupaika jääval eraldise osal (0,12 ha) raiet väljaspool tedre pesitsusperioodi 1. aprillist kuni 15. juulini, ei ole raiel liigile olulist negatiivset mõju.

Arvestades, et kavandatavad raied jäävad väljapoole metsise elupaika ja põhiosas ka väljapoole tedre elupaika (tedre elupaigas teostatakse raiet väljaspool tedre pesitsusaega), siis ei mõjuta kavandatavad raied Kõrvemaa linnuala sellisel määral, et väheneks liikidele elupaigana sobiva ala suurus kaitsealal või halveneks oluliselt elupaiga kvaliteet.

Eraldistel 1, 14 ja 19 kavandatavate raialade 30 m mõjualas on registreeritud Kõrvemaa loodusala kaitse-eesmärgiks oleva metsaelupaiga siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) tunnustele vastav metsaala. Antud elupaigatüübile on negatiivseks mõjuteguriks raietegevus. Keskkonnaamet tegi 07.02.2022 kirjaga nr 7-4/22/2442 „Loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide range kaitse alla võtmine” Keskkonnaministeeriumile (praegune Kliimaministeerium) LKS § 8 lõike 1 ning § 13 lõike 1 alusel ettepaneku muuta Natura 2000 võrgustiku loodus- ja linnualadega kattuvate siseriiklike kaitstavate loodusobjektide kaitsekorda selliselt, et loodusdirektiivi I lisas nimetatud metsaelupaigatüübid (sh 91D0*) oleksid rangelt kaitstud, alad on EELIS-esse kantud projekteeritavate alade kaardikihile. Kuna raiete teostamisel lagedaid alasid ei teki ning raieid ei tehta metsaelupaikades, siis ei saa elupaigatüüpide pindala väheneda, samuti ei halvene elupaikade kaitsestaatuse pikaajaliseks säilimiseks vajalikud funktsioonid ja struktuur. Puistu raiumine kavandatud raialadel ei mõjuta kaugemal kui 30 m asuvaid elupaikasid negatiivselt.

Kokkuveoteede asukohta ei ole määratud. Metsaelupaikade kahjustamise vältimiseks tuleb liikumisteed (juhul, kui muid alternatiive ei ole ja on vajadus läbi elupaigatüübi sõita) kooskõlastada kaardipõhiselt Keskkonnaametiga. Üldreeglina tuleb metsamajandamisel elupaigatüüpides sõitmist vältida, kuid kui see ei ole võimalik, siis tuleb kokkuveoteede kavandamise lähtuda üldistest põhimõtetest, mis on leitavad Keskkonnaameti kodulehelt: <https://keskkonnaamet.ee/elusloodus-looduskaitse/tegevused-kaitstavatel-aladel/muud-luba-vajavad-tegevused#juhis-kaitstavatel-a>. Kuna kavandatavate raialade lähedale jääb tee, puudub vajadus läbi metsaelupaikade sõita.

Kuna kavandatava raieala mõjualas ja raialal ei asu lisaks eespool käsitletule muid Kõrvemaa loodusala ja Kõrvemaa linnuala kaitse-eesmärkideks olevaid loodusdirektiivi elupaigatüüpe ega liikide elupaiku, siis kavandatud raietegevus nende alade kaitse-eesmärke ei kahjusta. Kavandatavad raied ei mõjuta ebasoodsalt Kõrvemaa loodusala ja Kõrvemaa linnuala kaitse-eesmärke ega nimetatud alade terviklikkust.

3.3.1.3 Mõju kaitstavale loodusobjektile

Raie on kavandatud siseriiklikult kaitse alla võetud Kõrvemaa maastikukaitseala Kõrvemaa piiranguvööndis. II kaitsekategooriasse kuuluva metsise ja III kaitsekategooriasse kuuluva tedre ning nende elupaikade kaitse on, nagu ka loodusdirektiivi metsaelupaiga siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) kaitse, ka Kõrvemaa maastikukaitseala kaitse-eesmärgiks (Kõrvemaa

kaitse-eeskirja § 1 lõike 1 punktid 2 ja 5). Mõju Kõrvemaa maastikukaitseala kaitse-eesmärkidele, mis kattuvad Kõrvemaa loodusala ja Kõrvemaa linnuala kaitse-eesmärkidega, on käsitletud punktis 3.3.1.2.

Eraldisel 14 kavandatud raie 30 m mõjualasse jääb Kõrvemaa maastikukaitseala Kodru sihtkaitsevöönd. Raiel ei ole olulist mõju sihtkaitsevööndile, kuna raie teostatakse väljaspool Kodru sihtkaitsevööndit ning sihtkaitsevööndi läheduses teostatava raie käigus ei teki lagedat ala (puistu I rinde täis jääb vähemalt 30%) ja antud juhul jääb ka kavandatava raieala ja sihtkaitsevööndi vahele ca 25 m laiune metsariba.

Eraldisel 14 kavandatud raie 30 mõjualasse ja eraldisel 19 kavandatava raie alale väikeses ulatuses (0,12 ha) jääb kaitsealuse linnuliigi hoburästa elupaik. Hoburästa elupaigas väljaspool liigi pesitsusperioodi 15. aprillist kuni 15. juulini raie teostamisel ei mõjuta raie oluliselt antud liiki ega tema elupaika.

Eraldistel 1 ja 19 kavandatavate raiete 30 m mõjualasse jäävad kaitsealuse samblaliigi Wulfi turbasammal leiukohad.

Wulfi turbasammal on tumedate rabedate vartega, võsu tipud on pallikujulised. Eristunnusena on oksakimpudes oksid rohkem kui kuus. Kasvab rabastunud või soostunud okasmetsades ja soode äärealadel.

Eraldisel 1 kavandatud raie 30 m mõjualasse jääb ka kaitsealuse taimeliigi ainulehine soovalk leiukoht.

Ainulehine soovalk on käpaliste sugukonda kuuluv II kategooria kaitsealune taimeliik. Õitseb juunis-juulis. Pikas õisikus on kuni 100 väikest rohekaskollast õit. Elupaikadeks on enamasti rabad, järveäärsed õõtsikud, soised metsad.

Liikide leiukohaks määratletakse olulise mõjuga metsaalad ning kuivõrd raiet teostatakse väljaspool kaitsealuste liikide leiukohtasid, ei mõjuta raied kaitsealuseid liike ega nende kasvukohtasid.

Hoburästa, Wulfi turbasambla ega ainulehise soovalgu kaitse ei ole otseselt Kõrvemaa maastikukaitseala kaitse-eesmärgiks, kuid see on seotud kaitseala üldise kaitse-eesmärgiga tagada elustiku mitmekesisus ja kaitsealuste liikide kaitse (kaitse-eeskirja § 1 lõige 1 punkt 1).

Kavandatavatel raiealadel ja nende vahetus mõjualas (kuni 30 m) ei esine muid Kõrvemaa maastikukaitseala kaitse-eesmärgiks olevaid väärtusi, mida raied mõjutaks, samuti ei ole alal registreeritud muid kaitstavaid loodusobjekte.

3.3.2 Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Kavandatud raietel ei ole olulist kumulatiivset mõju. Raiete järgselt säilib puistute esimene rinne (ei teki lagedat ala), seega ei ole kavandatavatel raietel olulist koosmõju kaitse-eesmärkidele.

Raied on kooskõlas üldplaneeringuga, kaitse-eeskirjadega, LKS-ga ja MS-ga ning muude õigusaktidega, seega eelduslikult olulist mõju ei ole.

3.3.3 Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused

Antud raiete puhul on asjakohased alljärgnevad üldreeglid:

Vastavalt Kõrvemaa kaitse-eeskirja § 17 lõikele 2 on piiranguvööndis keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib seda lubada juhul, kui pinnas võimaldab.

LKS § 14 lõige 6 sätestab, et kaitstaval loodusobjektil tuleb valik- ja turberaie tegemisel arvestada sama seaduse lisas sätestatud tingimustega, kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti. LKS lisa punkti 2 kohaselt ei tohi 45–64-protsendilise algtäiusega puistu esimese rinde täiust aegjärgse raie esimese järguga viia madalamale kui 30%. Tammsaare-Lõuna kinnistu kehtivate metsa inventeerimisandmete (registreeritud 29.04.2025) kohaselt on eraldistel 1, 8 ja 14 kasvavate puistu esimese rinde täiused vahemikus 51-63%, seega ei tohi antud juhul puistu esimese rinde täiust viia alla 30%.

Kõrvemaa kaitse-eeskirja § 14 sätestab, et Kõrvemaa maastikukaitseala piiranguvööndi kaitse-eesmärk on maastikuilme, sealhulgas asustusstruktuuri, pinnavormide, magevee elupaikade, poollooduslike koosluste ja elustiku mitmekesisuse säilitamine ning kaitsealuste liikide kaitse. Keskkonnaamet annab mitmekesisuse eesmärgist tulenevalt soovitusel säilitada raie käigus olemasolul järelkasv, osa surnud puid ja lamapuitu.

Kõrvemaa kaitse-eeskirja § 17 lõige 1 punkt 4 kohaselt on keelatud puhtpuistute kujundamine.

Harvendusraiega ei tohi puistu esimese rinde rinnaspindala viia madalamale metsa majandamise eeskirja lisas 1 toodud alammäärast.

LKS § 55 lõige 6 sätestab, et kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal on keelatud. LKS § 55 lõikest 6¹ lähtuvalt on keelatud looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine või pesade kõrvaldamine ning tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Tedre ja hoburästa pesitsusaegse häirimise vältimiseks on raietööde (sh kokkuvedu) tegemine keelatud eraldisel 19 kaitsealuste liikide leiukohta jääval eraldise osal (0,12 ha, leiukohad kattuvad) 1. aprillist 15. juulini. Raiete teostamisel tuleb arvestada ka teiste metsalindudega, lindude pesitsemise tipaeg on aprilli keskpaigast suve keskpaigani.

Metsaelupaikade kahjustamine ei ole lubatud.

Metsa kokkuveoteede, laoplatsti, raielankide raidmetest puhastamise viisid ja kord on kehtestatud metsa majandamise eeskirjaga.

Tammsaare-Lõuna kinnistul kavandatud raied jäävad osaliselt (eraldisel 1 kavandatud raieala kogu ulatuses) kinnismälestiste kaitsevööndisse. Muinsuskaitseaduse § 58 lõige 3 punkt 2 sätestab, et MKA-d on vajalik ette teavitada muuhulgas raietööde tegemisest kinnismälestiste kaitsevööndis. Muinsuskaitseamet poolt antud tingimuste täitmisel ei ole kinnismälestistele olulist mõju.

Töökohas peab olema varustus reostuse eemaldamiseks.

3.4 Eelhinnangu järelendus

Kavandatavatel raietel ei ole olulist mõju välisõhu kvaliteedile, maavaradele (maardlad), pinnasele, põhja- ja pinnaveele, kaitstavatele loodusobjektidele ega kultuuripärandile ning tegevus ei kahjusta inimeste tervist, heaolu ega vara. Ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku aladele on välistatud. Keskkonnamõju hindamise algatamine ei ole vajalik, sest:

1. On välistatud, et tegevus avaldab ebasoodsat mõju Kõrvemaa loodusala ja Kõrvemaa linnuala, mis kuuluvad Natura 2000 alade võrgustikku, kaitse-eesmärkidele ja alade terviklikkusele.
2. Kavandatava tegevusega ei kaasne olulist negatiivset keskkonnamõju veele ega välisõhule, samuti ei ületata piirmäärasid müra ja õhu saastatuse osas, vibratsioon eeldatavalt puudub. Tegevusega ei kaasne koosmõju teiste tegevustega.
3. Kavandatava tegevusega ei kaasne mõju inimeste tervisele, heaolule ja varale, samuti avariilukordi või suurõnnetusi.
4. Tööde tegemisel keskkonnakaitse-õuetele vastavalt on avariilukordade esinemine vähetõenäoline.

4. ÄRAKUULAMINE

Keskkonnamõju eelhindamise otsus avalikustatakse 14 päeva jooksul otsuse tegemisest väljaandes Ametlikud Teadaanded (AT).

Eelhinnangu koostaja:

Heidi Salujõe
metsahoiu vanemspetsialist
metsaosakond